

Projekt výzkumu

1. Téma a cíl výzkumu:

Rozhodla jsem se provést výzkum na téma: „Integrace osob se zrakovým postižením do skautských oddílů“. Chtěla bych se v něm zaměřit na dosaženou kvalitu integrace ve vybraných oddílech. Ráda bych poukázala na možné překážky, problémy, nedostatky a snažila se najít jejich příčiny a navrhnout způsoby, jak jim předcházet a jak s nimi pracovat. Na druhou stranu bych také ráda poukázala na klady a výhody integrace osoby se zrakovým postižením ve skautském oddíle. Zaměřila bych se na přínos pro ostatní členy oddílu a pro samotné osoby se zrakovým postižením při jejich socializaci a rozvoji dalších dovedností a schopností. Můj výzkum by měl být přínosem jak pro vedoucí, kteří přemýšlejí nad tím, zda by byli schopni integrovat jedince se zrakovým postižením, tak pro osoby se zrakovým postižením, kteří váhají, zda by se zvládli začlenit do skautského oddílu. Chtěla bych pomoci předcházet předsudkům při integraci osob se zrakovým postižením do skautských oddílů.

Cílem výzkumu je tedy odhalit nedostatky, problémy, překážky při integraci osob se zrakovým postižením ve skautských oddílech a poukázat na výhody, klady a přínos této integrace.

2. Výzkumné otázky:

Hlavní výzkumná otázka:

- *„Jaké jsou klady, výhody, zápory, problémy a překážky při integraci osob se zrakovým postižením do skautských oddílů?“*

Vedlejší výzkumné otázky:

- *„Jaké jsou příčiny problémů při této integraci?“*
- *„Je integrace osob se zrakovým postižením do skautských oddílů přínosná? A proč?“*
- *„Dokážou se osoby se zrakovým postižením plně začlenit do činnosti v oddíle?“*
- *„Jak jsou přijímány osoby se zrakovým postižením ostatními členy oddílu?“*
- *„Jaká je podpora vedoucích, kteří se rozhodnou do svého oddílu integrovat osobu se zrakovým postižením?“*

3. Kvalitativní výzkum:

Pro svůj výzkum jsem si vybrala kvalitativní výzkumnou strategii. Ráda bych se hlouběji zabývala problematikou integrace ve vybraných oddílech a zaměřila se na konkrétní případy integrace. Chtěla bych do svého výzkumu zahrnout pohled konkrétních jedinců se zrakovým postižením, jejich spolučlenů z oddílu, jejich vedoucích i jejich rodičů. Ráda bych pracovala metodou rozhovorů a pozorování pro bližší pochopení této problematiky.

4. Metody sběru dat:

Pro svůj výzkum budu sbírat data týkající se začleňování zrakově postižených do skautských oddílů. Data budu získávat pomocí rozhovorů s jedinci se zrakovým postižením, kteří jsou součástí skautských oddílů, dále s dalšími členy oddílu, s jejich vedoucími a rodiči členů se zrakovým postižením a některých dalších členů oddílů. Budu provádět také přímé pozorování přípravy a průběhu činnosti oddílů. Pro svůj výzkum kontaktuji odbor Skauting pro všechny, který se zaměřuje na začlenění jedinců se specifickými potřebami do oddílů. Zde se také pokusím získat kontakty na dostatečné množství oddílů, do kterých dochází alespoň jeden člen se zrakovým postižením. Budu se snažit zkontaktovat co nejvíce oddílů, ale pro výzkum mi postačí pět až sedm oddílů, kde začleňují jedince se zrakovým postižením. Podle již získaných informací předpokládám, že takovýchto oddílů nebude příliš mnoho, proto nebudu mít možnost si vybírat. Budu se snažit vybrat oddíly z Jihomoravského kraje, Vysočiny a Pardubického kraje, kde se pohybuji, abych mohla navázat blízký a důvěrný kontakt.

5. Scénář rozhovoru:

Rozhovor povedu s vedoucí, která má ve svém oddíle integrované dítě se zrakovým postižením a také je členem odboru Skauting pro všechny, takže mi může podat informace a kontakty o oddílech, ve kterých mají integrované děti se zrakovým postižením. Bude se jednat o polostrukturovaný rozhovor.

- 1) Kdo rozhodoval o přijetí dítěte se zrakovým postižením do tvého oddílu? Jaký jsi měla postoj k jeho přijetí?
- 2) Měla jsi předtím nějaké informace o tom jak pracovat s dítětem se zrakovým postižením? Pokud ano, tak odkud a jaké?
- 3) Co se změnilo po příchodu člena se zrakovým postižením do tvého oddílu?

- 4) Nyní jsi členem odboru Skauting pro všechny, kde radíš dalším vedoucím, kteří mají v oddíle děti se specifickými potřebami. Setkáváš se často s integrací dětí se zrakovým postižením?
- 5) Je nyní v Jihomoravském kraji oddíl, kde mají integrované děti se zrakovým postižením? Pokud ano, tak kolik jich asi je?
- 6) Hodnotíš integraci dítěte se zrakovým postižením ve tvém oddíle jako přínosnou? Pokud ano, co vnímáš jako přínos integrace dítěte se zrakovým postižením v tvém oddíle?
- 7) S jakými problémy se nejčastěji potýkáš při činnosti oddílu, co se týče začlenění člena se zrakovým postižením?
- 8) Daří se ti vytvářet program tak, aby se dítě se zrakovým postižením mohlo účastnit veškerého programu? Změnilo se po jeho příchodu tvoje připravování programu? Je to náročnější?
- 9) Jak bys popsala spolupráci ostatních členů oddílu s dítětem se zrakovým postižením? Jak podle tebe přijímají ostatní děti člena se zrakovým postižením?

6. Možné praktické a etické problémy:

V průběhu výzkumu se jistě setkám s některými praktickými i etickými problémy. Mezi nimi by se mohl objevit problém s nedostatkem respondentů. Zatím jsem se vyptávala pouze svých známých, ale nikdo neví o nikom, kdo má ve svém oddíle dítě se zrakovým postižením. Další problém by mohl být v tom, že v mé přítomnosti na skautských akcích se nebudou zúčastnění chovat přirozeně. Je možné, že vedoucí oddílů se budou snažit, aby během mé přítomnosti vše probíhalo bez problémů, a budou se snažit o kvalitnější program než při jiných společných akcích. Také se může stát, že se mi nebudou chtít svěřovat s osobními informacemi. A jelikož jeden oddíl má dost členů, tak v každém se může objevit někdo, kdo nebude chtít, abych informace od něho zveřejnila. Budu se snažit získat kontakt na co nejvíce oddílů, ze kterých si vyberu dostatečně velký výzkumný vzorek. Pokud budou z mého okolí, tak se budu snažit s nimi navázat co nejpřátelštější vztah, aby se v mé přítomnosti mohli chovat co nejpřirozeněji.

7. Záznam z realizovaného rozhovoru:

- 1) „Kdo rozhodoval o přijetí dítěte se zrakovým postižením do tvého oddílu? Jaký jsi měla postoj k jeho přijetí?“

„Náš oddíl je od začátku uzpůsoben pro zrakově postižené děti. Založili jsme ho z nadšení. Pouze jeden vedoucí měl předchozí zkušenost se zrakově postiženými dětmi.“

... Setkáváme se poprvé, ale rozhovor již od počátku je přátelský a atmosféra je příjemná. Hned na začátku se dozvídám, že dotazovaná vede oddíl a nejedná se o oddíl skautský, nýbrž turistický....

2) „Měla jsi předtím nějaké informace o tom jak pracovat s dítětem se zrakovým postižením? Pokud ano, tak odkud a jaké?“

„Většinu věcí jsme řešili způsobem pokus/omyl. Měli jsme veliké štěstí na děti, které jsme v oddíle měli. Samy nám radily, co bychom mohli vylepšit. Až časem jsme sáhli po odborných příručkách.“ -> „Jakých příručkách?“ „ Spíše se jednalo o internetové stránky zabývající se integrací a inkluzí zrakově postižených. A taky různé nápady na činnost s dětmi se zrakovým postižením.“

... Příručky k tématu začlenění osob se zrakovým postižením do kolektivu nesehnali a proto začali vytvářet vlastní...

3) „Nyní jsi členem odboru Skauting pro všechny, kde radíš dalším vedoucím, kteří mají v oddíle děti se specifickými potřebami. Setkáváš se často s integrací dětí se zrakovým postižením?“ „*Zrakové postižení není vůbec časté.*“

... Dalo by se také uvažovat o tom, že rodiče dětí se zrakovým postižením ani nenapadne, že by dali své dítě do skautského oddílu...

4) „Je nyní v Jihomoravském kraji oddíl, kde mají integrované děti se zrakovým postižením? Pokud ano, tak kolik jich asi je?“

„Momentálně víme pouze o jednom oddílu, respektive družince, kde jsou zrakově postižené děti, ale je možné, že jich je více jen nás nekontaktovali.“

... Z jiných zdrojů se dozvídám i o dalším oddílu, takže je možné, že ne všichni mají potřebu kontaktovat odbor Skauting pro všechny, ale snaží si poradit sami...

5) „Co se změnilo po příchodu člena se zrakovým postižením do tvého oddílu?“

„Snažíme se, aby zdravé děti respektovaly děti s postižením. Taktéž se snažíme o to, aby si děti uvědomovaly, v čem mají nevidomé děti obtížnější život. Na každodenní činnosti jim třeba zavazujeme oči, aby si vyzkoušely, jaké je, když si musejí vyčistit zuby bez oční kontroly.“

... Z počátku některé děti považují dítě se zrakovým postižením jako překážku nebo někoho, kdo je zdržuje a omezuje jejich činnost...

6) „Hodnotíš integraci dítěte se zrakovým postižením ve tvém oddíle jako přínosnou? Pokud ano, co vnímáš jako přínos integrace dítěte se zrakovým postižením v tvém oddíle?“

„Přínos to má. Zdravé děti se naučí postiženým pomáhat a respektovat je včetně jejich zdravotních nedostatků. Snažíme se, aby se z nich stala skupinka kamarádů.“ ⇔ „Jakým způsobem?“ *„Důležité je právě to, aby si děti bez postižení uvědomili, jaké to je žít bez zraku. A pokud pochopí, že ten člověk za to nemůže, že nevidí, tak k němu začnou přistupovat jinak a snaží se mu pomáhat.“*

7) „S jakými problémy se nejčastěji potýkáš při činnosti oddílu, co se týče začlenění člena se zrakovým postižením?“

„Největším problémem bývají asi rodiče. Komunikace s nimi je velmi složitá. Občas se také setkáváme se strachem nově příchozích členů. Nevědí, jak pomoci zrakově postiženým kamarádům. Rychle se ale jejich ostych mění v radost z pomoci.“

... Problém se týká toho, že rodiče dětí bez postižení mají určité předsudky a nemají s tím zkušenosti. Stejně jako rodiče dětí s postižením si nejsou jisti, jak to bude dítě zvládat a jak bude přijímáno...

8) „Daří se ti vytvářet program tak, aby se dítě se zrakovým postižením mohlo účastnit veškerého programu? Změnilo se po jeho příchodu tvoje připravování programu? Je to náročnější?“

„Je složité, aby byl program zajímavý pro všechny. Musí být alespoň z části přizpůsoben nevidomým (zprávy v Braillově písmu, hmatové úkoly). Většinou hrajeme hry tak, že děti rozdělíme do dvojic, tak zajistíme, aby nevidomé dítě nezůstalo někde samotné stát.“

... Dětem nevadí být ve dvojici s dítětem se zrakovým postižením...

9) „Jak bys popsala spolupráci ostatních členů oddílu s dítětem se zrakovým postižením? Jak podle tebe přijímají ostatní děti člena se zrakovým postižením?“

„Děti se časem naučí nevidomým účinně pomáhat. Snažíme se, aby mezi nimi nebylo žádné napětí, aby spolu normálně komunikovaly a říkaly si, když se jim něco nelíbí. Zatím to vypadá, že tato taktika nám vychází.“

8. Námět k modifikaci výzkumného návrhu:

Po prvním rozhovoru se začíná naplňovat jeden z možných problémů výzkumu, a to ten, že neseženu dostatečný výzkumný vzorek. Po rozhovoru s vedoucí turistického oddílu a také členkou odboru Skauting pro všechny bych svůj výzkum zaměřila celkově na fungování dítěte se zrakovým postižením v kolektivu/oddíle, ale nspecifikovala bych to na skautské

oddíly. Z prvního rozhovoru vyplývá, že největší problém je s rodiči, a proto bych se více zaměřila na postoj rodičů k integraci dítěte se zrakovým postižením do oddílu.

9. Seznam literatury:

ARTER, Christine. *Children with visual impairment in mainstream settings*. London: David Fulton, 1999, xv, 62 p. ISBN 18-534-6583-6.

BLÁHA, Ladislav. *Pohybové aktivity a zrakové postižení: problémy a možnosti*. Vyd. 1. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2010, 241 s. ISBN 9788055701257.

ČERNÁ, Marie. *ABC nejen pro skautky*. 1. vyd. Praha: Idea Servis, 1996, 225 s. ISBN 8085970066.

FINKOVÁ, Dita. *Rozvoj hapticko-taktilního vnímání osob se zrakovým postižením*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, 119 s. ISBN 9788024427423.

HÁJKOVÁ, Vanda; STRNADOVÁ, Iva. *Inkluzivní vzdělávání: [teorie a praxe]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 216 s. ISBN 9788024730707.

KOCHOVÁ, Klára; VACHULOVÁ, Markéta. *Integrace – hezká (i těžká) práce*. Praha : Integrace, o.s., 2010. 86 s. ISBN 978-80-254-7451-8.

MIKŠÍK, Jaroslav. *Jak vést družinovou schůzku*. Vyd. 1. Brno: Jaroslav Mikšík-GINKGO, 2002, 65 s. Spirála (Jaroslav Mikšík-GINKGO), sv. 2.

ŘÍHA, Miloš. *Sondy do Skautského světa: Díl I. / březen 2012*. Praha, 2012, 9 s. [cit. 2014-04-28] Dostupné z: http://spv.skauting.cz/wp-content/uploads/2012/05/Sondy-do-Skautsk%C3%A9ho-sv%C4%Bta-v%C3%BDsledky_final.pdf

SCHINDLEROVÁ, Olga. *Na ruce si nevidím: praktické dovednosti pro život se zrakovým postižením*. 1. vyd. Praha: Okamžik, 2007, 230 s. ISBN 978-80-86932-10-1.

VÍTKOVÁ, Marie. *Integrativní speciální pedagogika: sborník k projektu "Škola pro všechny" realizovaný s podporou Vzdělávací nadace Jana Husa*. Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 1998, 181 s. ISBN 80-859-3151-6.

WADSWORTH, By Ginger. *First Girl Scout the life of Juliette Gordon Low*. Unabridged. Boston: Clarion Books, 2012. ISBN 978-054-7677-293.

ŽÁČEK, Jiří. *Z nevýhody výhoda: Příručka pro skautské vedoucí o tom, jak v oddíle pracovat s dětmi s různými specifickými potřebami* [online]. 5. vyd. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 2013 [cit. 2014-04-28]. ISBN 978-80-86825-89-2. Dostupné z: http://spv.skauting.cz/wp-content/uploads/2013/10/Z_nevyhody_vyhoda_web.pdf

Projekt je zajímavý, doporučuji zpracovat na úvodu a na výzkumných otázkách (možná by pomohlo ještě před nimi vymezit nějaké oblasti zájmu). Přeji hodně zdaru při realizaci výzkumu.